

Het Israel van God

Het laatste hoofdstuk van Galaten maakt op mij indruk. Het is een slot dat Paulus eigenhandig schrijft. De rest zal hij gedictieerd hebben. Ze kunnen het zien aan de grote letters waarmee hij schrijft. Het zijn ook de verzen waarin hij zegt dat hij vanwege Christus littekens in zijn lichaam ronddraagt. Hoe vaak is hij immers niet gezeseld of afgeranseld met een stok, zelfs een keer gestenigd. Het kan ook zo maar zijn dat hij daar blijvend letsel aan overgehouden heeft. Niet alleen striemen en verwondingen. Misschien ook iets aan zijn hoofd, aan zijn motoriek. Het gaat me vanmiddag om de tekst over Israel. Wat wordt bedoeld met het Israel van God in vers 16?

Laat ik eerst een samenvatting geven:

Paulus wenst vrede en barmhartigheid

- a. aan allen die een nieuwe schepping zijn
- b. aan het Israel van God.

Een paar vragen vooraf.

Zijn die twee hetzelfde? Dat zou dan betekenen dat Israel het woord is voor de gelovigen samen, voor de kerk. Of staan ze naast elkaar? Dat zou dan betekenen dat er twee wegen zijn om behouden te worden: door een nieuwe schepping te zijn via geloof in Christus, of door te behoren tot het Joodse volk. Of is a. ruimer dan b. Bestaat het Israel van God uit mensen die een nieuwe schepping zijn in Christus, en ook tot Israel behoren: dus de christenen uit de Joden?

We gaan ook spreken over Israel en de kerk. Is de kerk de vervanging van Israel. Of is in het NT het verbondsvolk verbreed tot de christenen uit de heidenen, zodat je kunt zeggen dat zij toegevoegd zijn aan Gods volk? Of is het woord vervulling nog beter: dit was vanaf het begin de bedoeling van God: dat in Abraham alle volken van de aarde zegen zouden ontvangen (Gen. 12).

We zullen het kort hebben over de staat Israel. Wat zegt de Bijbel daarover?

En over de toekomst van Israel. Zegt de Bijbel iets over een grootste toekomst voor Israel, en kun je dan ook aan de hand van wat in Israel gebeurt zien hoe laat het is in de geschiedenis?

Tenslotte: Wat betekent Gal. 6:16 voor ons nu.

Op de eerste vraag geef ik nu meteen antwoord. Omdat in vers 15 staat: het is volkomen onbelangrijk of men wel of niet besneden is, belangrijk is dat men een nieuwe schepping is, kan vers 16 niet betekenen dat er naast de mensen die een nieuwe schepping zijn ook nog het volk Israel is dat hoe dan ook mag delen in de vrede en barmhartigheid van God. B: het Israel van God, is een deel van a: van allen die een nieuwe schepping zijn. Het gaat om de gelovige christenen van Joodse afkomst.

Welk woord vindt u het meest op zijn plaats als het gaat om de verhouding van kerk en Israel?

Vervanging, of verbreding, of vervulling?

Vroeger werd meestal gepreekt in de lijn van de Reformatoren die zeiden dat met het Israel Gods de kerk van Jezus Christus wordt bedoeld: allen die in Christus geloven zijn kinderen van Abraham en naar de belofte erfgenamen. Dat werd kortweg wel de vervangingstheologie genoemd: de kerk is in de plaats van Israel gekomen. Ik herinner me dat zo ook wel uit mijn jeugd. Toch wordt de laatste jaren steeds meer gevoeld dat dit onbevredigend is. Vooral om wat geschreven staat in Rom. 9-11: de gelovigen uit de andere volken zijn in Israel ingelijfd, zoals je bij een olijf of een andere boom kunt enten. Dan groeit de nieuwe ent voort op de oude stam en krijgt daar zijn levenssappen van. Die oude stam is Israel als verbondsvolk: allen die erbij gekomen zijn uit andere volken zijn kinderen van Abraham in het geloof.

Maar Paulus schrijft in diezelfde hoofdstukken ook iets over Joden zelf: als zij Christus niet aannemen zijn ze als takken die uit een boom worden weggesnoeid. Ze horen er niet bij. Maar, en nu komt het: als ze later toch tot geloof komen zullen ze worden teruggezet, en dat is nog mooier dan dat een tak van een andere boom wordt geënt: zij worden op hun eigen olijf weer geënt. Als Joden toch weer bij Christus uitkomen dan komen zij tot hun volle recht. En Paulus stelt in het vooruitzicht dat dit weer gaat gebeuren. Zij hebben een speciale plaats.

In plaats van te spreken over vervangingstheologie: de kerk is in de plaats van Israel spreekt men liever over het model van verbreding: het verbondsvolk wordt verbreed: er komen ook andere volken bij. Of: model van vervulling: s dit is vanaf het begin Gods bedoeling geweest.

Als je het woord Israel niet in die bredere zin wilt gebruiken kun je nooit de psalmen van het OT zingen als je zelf geen Jood bent. En ook zijn er dan tal van teksten uit het NT, zeker ook uit Galaten, die dan niet kloppen.

En als je zo spreekt over verbredingstheologie, of vervullingstheologie, en dus niet over vervangstheologie, dan laat je dus alle ruimte om extra blij te zijn met de overkomst van Joden, want Israel is niet vervangen door anderen, alleen Israel moet doen waartoe het geroepen is: zijn Messias aannemen.

Daarover gaat het in Gal. 6. Het Israel van God dat zijn de Joden die tot geloof in Christus gekomen zijn. Dus niet de Joden zonder meer. Maar het is ook niet een andere naam voor de kerk. Wij, als christenen uit niet Joodse volken, horen dus niet bij dit Israel van god, maar wel bij dat eerste gedeelte van de tekst: allen die een nieuwe schepping zijn. Het Israel van God is een deel van die allen. Want die christenen uit de Joden zijn ook een nieuwe schepping, en niet meer mensen die besnijdenis voor alles laten gaan.

Gal. 6:16 gaat zeker niet over de staat Israel, zoals opgericht in 1948. Maar zegt de Bijbel op andere plaatsen er wel iets van? Als u het mij vraagt niet. De teksten uit het OT die hier vaak op betrokken worden gaan bijna allemaal over de terugkeer van Israel uit de ballingschap, en over wat daarna gebeurd is in de tijd van de koningen tussen Nebukadnezar van Babel en Alexander de Grote van Griekenland. Maar dat voert te ver om nu te bespreken.

Het Israel Gods van Gal 6:16 moet je verstaan in het licht van deze brief in zijn geheel. De gemeente in Galaten, die uit gemengde afkomst bestond, leed onder de onverzoenlijkheid van de Joodse christenen onder hen, die vonden dat ook de andere Christenen de Joodse wet moesten houden. Christen kun je alleen worden, door eerst Jood te worden via de besnijdenis. En dat is een onbillijke eis zegt Paulus. Wie van Joodse afkomst is mag na het christen worden zich aan de wet gebonden blijven weten, het is niet voor de andere christenen. Maar waarom waren de christenen uit de Joden zo fanatiek? Om geen last te krijgen met de grote mannen uit hun volk, de leiders van Jeruzalem, het niet christelijke deel van het Joodse volk.

Let op wat Paulus over zichzelf geschreven heeft: hoe hij eerst zeer fanatiek leefde volgens de regels van de Joodse godsdienst, tot het moment kwam waarop God zijn Zoon in hem wilde openbaren, en Hem kennen is belangrijker dan het volgen van de klassieke regels. (1:13) Dat is hetzelfde als wat hij tot twee keer toe in de brief zegt: besneden zijn of onbesneden zijn betekent niets, maar of men een nieuwe schepping is (5:6, 6:15). De richtlijn waardoor je zalig kunt worden volgens het laatste vers, vers 16, is juist dat wat genoemd is in vers 15: een nieuwe schepping zijn.

Nadat Paulus meegemaakt had dat God zijn Zoon in hem openbaarde, ging hij het de leidende broeders in Jeruzalem uitleggen wat voor evangelie hij aan de niet-Joden wilde verkondigen. Hij wilde geen vergeefs werk doen, hij wilde hun steun en kreeg die. Ze maakten ook een werkafpraak: Petrus en de anderen zouden zich op de Joden blijven richten, Paulus op de niet-Joden. Ze vroegen maar een ding van hem: dat hij de christenen uit de heidenen zou opwekken wel om de armen te blijven denken, in dit geval de arme gemeente in Jeruzalem (2:10). En dat hebben ze gedaan. De band tussen de christenen uit de Joden en de anderen uit de niet-Joden werd dus niet gelegd via de verplichting van de besnijdenis maar door de band van de liefde.

Hoe groot de druk was van de kant van de traditionele Joden blijkt nb zelfs bij Petrus: aanvankelijk ging hij gewoon aan tafel bij niet-Joodse christenen in Antiochie, maar toen er teveel leiders uit Jeruzalem kwamen trok hij een andere lijn en at alleen maar met hen en niet meer met de christenen uit de niet-Joden. Zo groot is de druk om toch weer te gaan discrimineren. Ik denk dat daar ook voor ons het punt ligt vandaag.

Dat het niet mogelijk is de term Israel Gods op heel het Joodse volk als het oude verbondsvolk te laten slaan blijkt uit hoofdstuk 2: Ook de Joden, net als de niet Joden, kunnen alleen delen in vrede met God door het geloof in Jezus Christus. Het gaat erom dat Christus in je leeft. God had al aan Abraham de belofte over de Christus gedaan voordat de gehele wet met al zijn bepalingen bij de Sinai gegeven werd (3:18). En nu Christus gekomen is is er geen verschil meer tussen Joden en Grieken (3:18) en kun je zeggen dat we nu volwassenen zijn, geen kinderen meer die een veelheid aan regels nodig hebben.(4)

Laten we nadenken over Jeruzalem als reisdoel, misschien wel als bedevaartsoord. de kruistochten. Ik haal dat er even bij omdat er in Gal 4 ingewikkelde verzen staan waaruit je uiteindelijk concluderen kunt dat orthodoxe Joden vandaag meer op een lijn staan met moslems dan met christenen. Beiden verwachten het van vervulling van regels, en de christenen verwachten het van de Messias die hen bevrijdt.

In hoofdstuk 4 legt Paulus een verband Hagar (de stammoeder van Ismael en de moslems), Sinai: de plek waar de wet gegeven werd die door de Joden uit zijn verband werd gerukt en werd verabsoluteerd, en Jeruzalem: de plek waar de Joden de wet en de offers verabsoluteerden. Wij horen als christenen bij het hemelse Jeruzalem zegt Paulus, en dat is onze moeder. Het is in dat licht niet goed te begrijpen waarom veel christenen nu toch ook steeds weer bijzondere waarde hechten aan de stad Jeruzalem zoals die daar in het Midden Oosten ligt.

Hoe ziet u de toekomst van het Joodse volk? Komt er een massale bekering van de Joden, of niet? Of moeten we zeggen: Of je nu het ene standpunt huldigt of het andere, dat betekent niets, maar of je een nieuwe schepping bent? Ik denk het laatste. Zoals Paulus dat uitspreekt over besneden of onbesneden zijn. Dan valt je vrede en barmhartigheid ten deel: en dat geldt ook van het Israel Gods: de Joden die christen werden maar nu iets buiten het beeld bleven bij de adressering van de brief, al behoort Paulus zelf daar ook toe.

Of ik hiermee zeg dat gebed voor Israel en evangelieverkondiging onder Israel niet belangrijk is, of niet meer belangrijk dan gebed voor andere volken en evangelieverkondiging onder hen? Nee, bekering van Israel is een heerlijk iets, volgens Paulus in een andere brief, die ik al noemde. En het zal gebeuren, al betekent dan: geheel Israel dat behouden wordt: zovelen als God uitverkoren heeft, net zoals de volheid van de heidenen wijst op de verkiezing.

Maa het is toch echt het oude volk waaraan voor het eerst de beloften zijn gedaan, en waarmee een eeuwigdurend verbond gesloten is? Ja: dat wil zeggen dat God het niet verbreekt. Mensen kunnen het wel verbreken, en helaas hebben veel Joden dat wel gedaan. Helaas hebben ook veel gedoopte christenen dat gedaan, en ook met hen was een eeuwigdurend verbond gesloten, denk aan het doopsformulier dat de woorden aan Abraham herhaalt.

Het Israel Gods: dat zijn de Messias-belijdende Joden. En de andere Joodse christenen. Het is Israel zoals God het heeft bedoeld: levend van de belofte, levend van de genade. Kunt u er toe behoren? Als niet jood nee. Maar wel ten volle tot het volk van God die schare die niemand tellen kan. Straks bijeen in het hemelse Jeruzalem

Ons bedreigt wel het gevaar van neerkijken op anderen, wat door Joden ons wel verweten is. En door moslims ook. We moeten altijd aan zelfcorrectie doen. Neerkijken op anderen? Op Joden die zich niet bekeerden: natuurlijk niet, want als zij God vinden zal dat nog mooier zijn dan uw bekering. Neerkijken op moslems, die in de Koran een stuk van Gods openbaring in verbasterde vorm zich eigen maken? Natuurlijk niet. Moslems verwachten het evenals de orthodoxe Joden van zelf -doen. Maar daarvan zijn wij ook alleen maar door genade verlost, en het risico van terugvallen is groot. Zegt u Paulus na: Ikzelf leef niet meer, maar Christus leeft in mij (Gal. 2:20).

Amen